

ROUTEKAART VOOR EEN BETERE TRANSNATIONALE WATERVEILIGHEID

26 maart 2024, Lanaken, België

ROUTEKAART VOOR EEN BETERE TRANSNATIONALE WATERVEILIGHEID

26 maart 2024, Lanaken, België

Naar aanleiding van de Europese Watertop inzake transnationale waterveiligheid, georganiseerd door Vlaanderen in samenwerking met de Benelux, spraken de ondergetekende personen en instanties hun ambitie uit om het transnationale waterveiligheidsbeheer te verbeteren aan de hand van onderstaande routekaart.

SITUERING EN AANLEIDING

Risico's¹ op overstromingen en waterschaarste zijn van alle tijden. Maar door klimaatverandering zal de **kans** op periodes van intense neerslag en op periodes van droogte in de toekomst wellicht toenemen en zullen deze gebeurtenissen extremer worden. Om het **risico** op overstromingen en waterschaarste aanvaardbaar te houden en de veerkracht bij en na overstromingen en waterschaarstegebeurtenissen te verzekeren, zullen we over de lands- en bestuurlijke grenzen heen nog beter moeten samenwerken om de gepaste maatregelen inzake landgebruik, waterlopenbeheer, crisisbeheer en waterverbruik te nemen.

De recente overstromingen en waterschaarste in de Benelux en elders in Europa drukken ons met de neus op de feiten. Dit vraagt om een proactieve, gezamenlijke, solidaire aanpak op stroomgebiedsniveau, over geografische en bestuurlijke grenzen heen.

Na de overstromingen van juli 2021 zijn er nationale aanbevelingen gedaan die onze veerkracht tegen wateroverlast en overstromingen als gevolg van extreme neerslag moeten versterken.

- ✓ Het advies '[Weerbaar Waterland](#)' van het Vlaamse Expertpanel Hoogwaterbeveiliging,
- ✓ het Waalse '[Rapport de la Commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner les causes et d'évaluer la gestion des inondations de juillet 2021 en Wallonie](#)',
- ✓ het '[10-Punkte-Arbeitsplans Hochwasserschutz in Zeiten des Klimawandels](#)' van Noordrijn-Westfalen,
- ✓ het Franse '[Retour d'expérience des inondations des 14 et 15 juillet 2021](#)' en
- ✓ de Nederlandse '[Beleidstafel Wateroverlast en Hooqwater](#)'.
- ✓ de Luxemburgse '[Meilleure communication avec nos citoyens en temps de crise](#)'.

Na de overstromingen eind 2023 in Noord-Frankrijk en West-Vlaanderen zijn rapporten gemaakt met te nemen maatregelen:

- ✓ De "[Nota Weerbare Westhoek](#)" met 70 maatregelen werd op 22 december 2023 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

¹ Het risico is de kans op voorkomen vermenigvuldigd met de schade die dit veroorzaakt, vaak uitgedrukt als gemiddelde schade die jaarlijks verwacht wordt inzake overstromingen en/of waterschaarste. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds korte tot lange periodes van veel neerslag of door lange periodes van droogte, anderzijds door het landgebruik, het waterlopenbeheer, crisisbeheer en (ingeval van waterschaarste) het waterverbruik.

Verder spraken de premiers van de drie Benelux-landen op 29 november 2023 de wens uit om in 2024 een gezamenlijke Benelux-wateragenda op te stellen en een gecoördineerde inspanning te leveren om beter voorbereid te zijn op extreme weersomstandigheden die tot overstromingen leiden. Het jaarplan 2024 van de Benelux Unie belooft daarom een betere samenwerking bij het regionale beheer van overstromingsrisico's en droogte.

Ook elders in Europa hebben overstromingen en waterschaarste de afgelopen jaren tot een verhoogde nationale aandacht geleid om deze risico's beter te beheren en daarbij ook een betere grensoverschrijdende samenwerking na te streven. Op 12 maart 2024 heeft de Europese Commissie (EC) de belangrijkste stappen bekendgemaakt voor het beheersen van klimaatrisico's om mensen en welvaart te beschermen als reactie op de European Climate Risk Assessment (EUCRA), een wetenschappelijk rapport van het Europees Milieuagentschap. Beide documenten bevatten waardevolle inzichten en acties om de Europese klimaatbestendigheid te verbeteren. De Commissie roept op tot nauwere samenwerking op het gebied van klimaatbestendigheid tussen nationaal, regionaal en lokaal niveau om ervoor te zorgen dat kennis en middelen beschikbaar worden gesteld daar waar ze het meest effectief zijn. Zowel de Europese oproep tot klimaatbestendigheid als de nationale actieplannen hierboven tonen onder meer de noodzaak aan om de grensoverschrijdende samenwerking voort te zetten en waar nodig te intensiveren.

ROUTEKAART VOOR EEN BETERE TRANSNATIONALE WATERVEILIGHEID

Met onderstaande routekaart willen wij, de ondergetekenden de doelen, uitgangspunten en acties voor een betere transnationale waterveiligheid meegeven. Hierbij wordt rekening gehouden met bestaande multi- en bilaterale samenwerkingen. Het accent ligt hierbij op overstromingsrisicobeheer, maar waterschaarsterisicobeheer kan hier niet los van gezien worden omdat overstromingsmaatregelen vaak synergieën of conflicten veroorzaken met het waterschaarsterisicobeheer (en omgekeerd).

- ✓ Inzake **risicoanalyse** dienen methodes en projecten ontwikkeld te worden waarmee in grensoverschrijdende stroomgebieden (en bij uitbreiding het hele internationale stroomgebied) stresstesten van extreme weersomstandigheden worden uitgevoerd.
- ✓ Er dient een **risico-gestuurde en gebiedsgerichte projectaanpak** voor de grensoverschrijdende stroomgebieden uitgewerkt te worden. Samenwerking op projectbasis gaat verder dan de voltooiing van fysieke werken en kan afspraken omvatten over de instandhouding, het beheer en monitoring.
- ✓ Er dienen **passende maatregelen** genomen te worden in deze grensoverschrijdende projectaanpak om op stroomgebiedsniveau, van bron tot monding, de benodigde maatregelen te identificeren. Dit kan onder andere volgende zaken betreffen: voldoende bergingscapaciteit om hogere rivierafvoeren te bufferen en vertraagd af te voeren, een voldoende stabiele en beheerbare rivierbodempligging voor een goede waterverdeling, “Op de natuurgebaseerde maatregelen” waar mogelijk, waar nodig dijklichamen aanleggen en/of versterken, gecontroleerde overstromingsgebieden aanleggen en rivieren de ruimte geven,...²
- ✓ In kader van **Early Warning** dienen gegevens uitgewisseld te worden of gezamenlijke systemen opgezet te worden om de hoogwatervoorspelling en waarschuwing grensoverschrijdend te verbeteren en blijvend te continueren.
- ✓ Waar **gebiedscoalities** nog niet bestaan, dienen grensoverschrijdende gebiedscoalities opgezet te worden, waarbij zoveel als mogelijk aansluiting wordt gezocht bij reeds bestaande interbestuurlijke samenwerkingsstructuren.
- ✓ Naar aanleiding van de conclusies in het eerste Europese klimaatrisicobeoordelingsrapport³ en de belangrijkste stappen van de Europese Commissie voor het beheersen van klimaatrisico's om mensen en welvaart te beschermen⁴, worden verkennende gesprekken met de 'Reflectiegroep voor het mobiliseren van financiering voor klimaatbestendigheid' aangemoedigd.
- ✓ Er dienen best practices uitgewisseld te worden en waar nodig dienen acties genomen te worden om **(vergunning)procedures** voor projecten in het kader van (grensoverschrijdende) waterveiligheid te vereenvoudigen en te versnellen.

² Uitgangspunt bij al deze maatregelen is dat de waterveiligheid ook stroomafwaarts verbetert of stabiel blijft of anderszins compenserende maatregelen door initiatiefnemer worden genomen. M.a.w. afwenteling conform de Europese Overstromingsrichtlijn voorkomen.

³ 'European Climate Risk Assessment — European Environment Agency (europa.eu)'

⁴ 'Communication on managing climate risks in Europe'

- ✓ Bestaande transnationale en Europese lerende **kennisnetwerken⁵ en uitwisselingsprogramma's** dienen verdergezet te worden, waar nodig intensiever samen te werken en gecoördineerd te worden om de beste praktijken inzake transnationale waterveiligheid actief te delen. Daarbij dient te worden samengewerkt met wetenschappelijke onderzoeksprogramma's⁶ en dient waar mogelijk uitwisseling van personeel gestimuleerd te worden om transnationale samenwerking te bevorderen.
- ✓ Op termijn dient een **grensoverschrijdende systeemaanpak** nagestreefd te worden, rekening houdend met onderlinge relaties en effecten van interventies op systeemniveau. Daarbij dient er onder andere risicogebaseerd gewerkt te worden en dienen gemeenschappelijke toekomstbestendige doelen nagestreefd te worden. Gemeenschappelijke plannen dienen flexibel en adaptief te zijn en maximaal op koppelkansen in te zetten. Waar mogelijk dient op natuurgebaseerde maatregelen ingezet te worden en de systematiek van 'water en bodem sturend' dient centraal te staan in de ruimtelijke ontwikkeling en ordening. O.a. de waterhuishouding van het landelijk en stedelijk gebied is hierbij belangrijk.

Dit stappenplan schept geen juridisch afdwingbare rechten of verplichtingen voor ondergetekende uit hoofde van het internationale recht, maar betreft een verbindend instrument dat richting geeft aan nauwere transnationale samenwerking. Verder sluit het niet uit dat alle van toepassing zijnde Europese en nationale wetten en multi- en bilaterale verdragen in acht genomen worden.

Specifiek nemen de ondergetekende instanties uit België, Nederland en Groot Hertogdom Luxemburg bovenstaande richtinggevende routekaart mee in de uit te werken gezamenlijke Benelux Plus Wateragenda⁷. Wanneer de betrokken autoriteiten dit relevant achten, zal deze samenwerking plaatsvinden in het kader van de Benelux Unie. Bij een dergelijke samenwerking kunnen ook belanghebbenden die niet tot de Benelux behoren, worden betrokken, conform de mogelijkheden die het Verdrag tot oprichting van de Benelux Unie biedt.

⁵ Netwerkbijeenkomsten kunnen bijvoorbeeld twee keer per jaar voorafgaand aan de EU working group F on floods plaatsvinden.

⁶ Bijvoorbeeld programma's zoals onder andere JCAR-ATRACE

⁷ Tijdens de Benelux Top op 29 november 2023 hebben de premiers verklaard om in 2024 een gezamenlijke Benelux wateragenda op te stellen en een gecoördineerde inspanning te leveren om beter voorbereid te zijn op extreme weersomstandigheden die leiden tot overstromingen. In het Benelux jaarplan 2024 is daarom opgenomen dat een Benelux werkgroep waterbeheer wordt opgezet om hierop gezamenlijk te acteren. Hiermee komt grensoverschrijdende samenwerking in Benelux Plus verband op het gebied van hoogwaterbescherming bestuurlijk hoger op de agenda.

Deze routekaart is door de volgende personen en instanties afgesproken:

Namens de Vlaamse Regering:	Namens de Nederlandse regering:	Namens de regering van het Groot Hertogdom Luxemburg,
Vlaams minister voor Mobiliteit en Openbare Werken	De Minister van Infrastructuur en Waterstaat, namens deze, Directeur Waterveiligheid, Rivieren en Zee	De Minister voor Milieu, Klimaat en Biodiversiteit, namens deze, Coördinator voor Algemene en Internationale Zaken

Lydia Peeters

Joris Geurts van Kessel

Thomas Schoos